

DET LACKAR MOT JUL

På samma sätt som vissa dofter, föremål och sånger har en särskild koppling till julen finns det en del julspezifika ord som dyker upp så här års. Men vet du vad våra vanligaste julord betyder och varifrån de härstammar? Vi reder ut begreppen!

GLÖDGAD DRYCK

Glögg är ett roligt ord, tycker vi. Varför heter det så? Jo, det kommer av det äldre ordet *glödga*, bildat av verbet *glödga* som betyder "värma upp". Glögg är egentligen kryddat vin och har anor ända från antiken då man tillsatte kryddor i vinet för att både främja hälsan och förbättra smaken. I andra språk förekommer drycken under namn som *vin chaud*, *Glühwein* och *mulled wine*.

NISSAR ÄR VI ALLIHOPA

Varför säger man egentligen *tomtenisse*? Heter alla tomtar Nisse i förnamn? Nej, *nisse* är här helt enkelt ett appellativ, alltså ett artnamn. Liknande exempel där namn har fått en allmän innebörd är *viktigpetter*, *lapplisa*, *bollkalle* och *slarvmaja*. Tomtenisse som benämning på en övernaturlig liten man i röd toppluva går att spåra så långt tillbaka som år 1698. Men varför det är just namnet Nisse som används berättar inte historien.

ETT ÄNGLALIKT BUDSKAP

Änglar ses ofta som viktiga symboler kring jul. Ärkeängeln Gabriel brukar omnämnas som den ängel som uppenbarade sig för jungfru Maria och berättade att hon skulle föda Jesus. Men ordet *ängel* började faktiskt användas så sent som på medeltiden. Det härstammar från latinets *angelus* och

grekiskans *ángelos*, och betyder budbärare eller sändebud. Ordsläktingar är *evangelium* ("gott, glatt budskap") och förnamnen Angela och Angelika.

KULOR, PUMLOR OCH EN OCH ANNAN POMLA

Vilket ord använder du för att beskriva det ihåliga klotformade pyntet i julgranen? Tja, är du från landets mellersta och södra delar säger du troligen *kula*. Kommer du däremot från norra Sverige säger du nog *pumla* – eller rentav *pomla*. Ordet härstammar från tyskans *Pummel*, som betyder "tjockis".

DOPP MED ANOR

Julafton kallas ofta *dopparedagen*, alltså dagen då man doppar bröd i spadet från den kokta julkinkan. Man tror att seden är en kvarleva från gamla hedniska offermåltider och att den haft flera praktiska funktioner. Under den medeltida julfastan kunde man till exempel få i sig lite köttsmak, och under de sista dagarna före jul fick det gamla och torra brödet nytt liv när man blötte det i skinkkoket. Ordet *dopparedagen* är en uteslutande svensk beteckning för julafton.

OCH SÅ SJÄLVA HUVUDSAKEN

Slutligen: Varifrån kommer ordet *jul*? Jo, det tycks vara en mycket gammal beteckning för nordbornas midvinterfest som inföll vid den tid då man senare kom att fira minnet av Jesu födelse. I finskan återfinns det i ordet *juhla* som betyder högtid. I engelskan lever det kvar som ett ålderdomligt uttryck i formen *yule*. Men man vet faktiskt inte säkert vad ordet jul ursprungligen betyder. Och kanske är det inte helt nödvändigt, så länge den blir god och vit.

Vi önskar våra läsare en riktigt god jul och ett gott nytt år!